

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdravstveno delstvo (vse Slovene) v Kanadi \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Čisto in Čisto \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za inkomotivo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člani glasnikov po dogovoru. — Rokopisi dopisov in sponzoriranih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slovenski, če je pridobil pošto.

Advertisements rates: an agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik s listom: PROSVETA, 2657-58 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Ameriška piramida

Amerika je v ekonomskem oziru velika piramida.

Na spodnjem koncu piramide, ki se razprostira po vsej republiki, so ekonomski nimančji. To so mezdni delavci in mali farmarji. Obojih je največ.

Jos. M. Patterson, urednik lista The New York Daily News, priznava, da je bilo v Združenih državah v letih največje prosperitete 96 odstotkov vseh družinskih očetov v industrijskih mestih, ki so prejeli manj ko \$2000 letnega zaslužka. Ti spadajo na spodnji konec ameriške piramide.

Sreda piramide, ki je že precej ožja od spodnjega konca, je sestavljena iz malih podjetnikov vsake vrste, profesionalcev, javnega in privatnega uradništva — sploh iz srednjega stanu. To so "srečni" ljudje, ki imajo \$3000 do \$10,000 letnih dohodkov in dosledno v ogromni večini sanjajo, da bodo nekega dne milijonarji. Teh ljudi je bilo "v dobrih" časih več milijonov, ampak danes se je njih število precej skrčilo. Kam so šli? Ali so pomrli? Ne, šli so na dno piramide...

Vrh ameriške ekonomske piramide je pa zelo koničast ali pa domače špičast. Deli se v tri skupine.

Spodnja skupina šteje okrog 400,000 posameznikov in družin. To so oni, ki imajo od \$10,000 do \$100,000 letnih dohodkov. V "zlati dobi", ki je trajala od 1923 do 1929, je ta skupina pomnožila svoje dohodke 96 odstotkov.

Srednja skupina na vrhu šteje okrog 40,000 posameznikov in družin. Ta grupa je v omenjeni "zlati dobi" povečala svoje dohodke 207 odstotkov. V tej grupi so oni, ki imajo od \$100,000 do enega milijona dolarjev letnih dohodkov.

Na vrhu piramide, prav na špiči, je pa 400 magnatov, ki so bili na višku ameriške prosperitete milijonarji in multimilijonarji in njih dohodki so odedeleli 234 odstotkov. To so pravi vladarji Amerike.

Prej omenjeni urednik Patterson piše, da je v letu 1926 en sam odstotek ameriškega prebivalstva kontroliral 59 odstotkov vsega ameriškega bogastva!

Takšna je slika. In še se dobe alepci, ki vprašujejo, kako je mogla priti depresija. Hm! Zakaj raje ne vprašajo, dali je v takšni ekonomski zgradbi kaj drugega sploh mogoče ko kriza vsako kratko dobo? Če en sam odstotek poseduje več ko polovico vsega bogastva, kako in naj kje ostalih 99 odstotkov dobi nakupno silo, da kupi vse produkte industrije?

Dobe se še drugi slepci, ki zaničljivo pišejo o Marksovem "prerokovanju" o koncentraciji bogastva. (Marksa namreč imajo po svojih biblijskih terminih za preroka in njegove nauke za evangelij!) Marks je izračunal, da je koncentracija premoženja v vedno manj rok neizogibna v razvoju kapitalizma.

Slepci ne vidijo te koncentracije, vidijo pa vedno večje število bogatinov. Kajpada! V periodah "prosperitete" se število bogatinov razmahne, nakar najno sledi kriza, ki vzpostavi ravnovesje, to je iztrebi nepotrebne bogatine in sorazmerno pomnoži armado nimančev na dnu piramide!

To razmerje neprestano niha med krizo in prosperiteto. Družace ne more biti, ker sistem privatnega dobička in proizvajanja za trg in ne za rabo, mora sloneti na pomanjkanju. V periodah prosperitete proizvajajo za ljudem pokajo misle in kosti — proizvajajo brez vsakega načrta in kar na slepo, samo da bo več dobička za lastnike produktov, da bo čim več ljudi obogatelo; to traja nekaj let in potem mora priti — maček.

Bogatini ne morejo sami porabiti vsega blaga. Spodnja plast piramide bi ga lahko porabila, a nima kupne moči, nima dovolj zaslužka. Torej mora priti kriza, ki traja toliko časa, da se bogatini iznebe blaga in spet lahko proizvajajo za trg z dobičkom — in vsa stara igra se ponovi iznova.

Druge pomoči ni, kakor da se poruši piramida. To so že davno spoznali vsi — razen slepcev, le žal, ker je še toliko slepcev.

Yes — vršiček piramide mora priti dol na sredo in dno piramide se mora dvigniti tudi na sredo tako, da ne bo preveč na vrhu in nikdar premalo na dnu. Z drugimi besedami: produkcija je za trg in privatni dobiček se mora umakniti produkciji za porabo in samo za porabo!

To je edina pametna in poštena ureditev ekonomskega življenja pa naj se imenuje kakor hoče.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Naši političarji in mi

Gowanda, N. Y. — Pred enim mesecem so se v naši naselbini vršile volitve za župana ter dva mestna moža. Za stotke so se vlekli demokratje in republikanci in, kakor že desetletja, so tudi sedaj odnesli zmago zadnji. Volilci so odobrili načrt, da se zgradi nova mestna hiša s poslopjem požarne brambice. Ravno tako je bil sprejet načrt za bolj-šo ljudsko knjižnico.

Kandidatje za mestne službe, posebno oni, ki so bili izvoljeni, so objubljali Slovence, da se bo ulica, na kateri največ Slovencev živi, tlakovala letos, za katero imajo skoro tisočak, ostalo se bo pa dobilo od države, okrog 75%. Sedaj pa, ko so zasledili svoje stolce, gre šušljajoča kampanja okrog, da bodo ta denar vtaknili v gradnjo mestne hiše.

Slovence davkoplačevalce vprašam, ali bodo v resnici le za molzno kravo tem političnim? Ze desetletja plačujete nekateri davke in kraj, kjer se vas večinahajaja s svojimi domovi, izgleda kakor da so te hiše zrastle pred dvema letoma, pot taka, kakor kje v gorjanskih gozdovih. Zakaj? Delamo v tukajšnjih dveh tovarnah in bosje teh tovarnov so naši mestni možje. Čemu? Ali ni drugih zmognih mož za ta posel? Imamo jih, rojaki, toda večina izmed nas ne vidi kaj se skriva za temi kompanijskimi možmi. Tovarnarji se prav dobro zavedajo, da čim več svojih zvestih hlapcev posadijo na mestne stolčke, tem bolj pohlevni bodo delavci v tovarnah in bodo tiho in mirno garali za sramotno nizke plače potom priganjastva.

Vidite, to je njih namen, mi pa kar tja vendan hodimo na li-manice ter zvitihi lisjakov, kateri gledajo le kako nas bodo vse skupaj izkoristili za kompanijske profite in našo škodo. Te vrstice sem napisal, da si rojaki volilci in davkoplačevalci zapomnite ter pri drugih volitvah pomagate kompanijske bo-se ven iz mestnih služb, kjer bi ne smelo biti prostora za nje.

Dne 20. marca so v tukajšnjem S. N. domu kazali film iz Rusije. Naslov je bil: "Sovjeti na pohodu." Kakor hitro so izvedeli naši mestni možje, da se namerava kazati te slike, so takoj začeli strašiti nekatere odbornike pri domu in druge rojake, da tega se ne sme delati v Ameriki. Kljub temu se je slika kazala in gospod policijski načelnik je bil graven, toda ni imel nič povedati. Danes (17. aprila) se bo pa kazala druga slika s imenom "Pot do življenja", tudi ruska slika. Zopet se nekaj šušlja med našimi političarji, da bo treba to preprečiti, ker da ni nič drugega kakor delavska propaganda.

Ne vem, čemu se nekateri tako boje, če samo vidijo kapo policaja ali pa veliki trebuh župana. Kot predsednik SND bi rad videl, da eden ali drugi teh mož pride k meni ter mi razloži zakone države N. Y. ter ameriško konstitucijo. Ali je pa menda sami ne poznajo, oziroma bi jo najraje kraili v svoje koristi.

Točka 8 člena 1 v zakoniku države N. Y. se glasi: "Every citizen may freely speak, write and publish his sentiments on all subjects... and no law shall be passed to restrain or abridge the liberty of speech or the press". To je besedilo zakona, in ker so slike govoreče, na kakšen način imajo naši mestni možci pravico, da nas ustavijo, če nečemo prenehati samiti?

Kar se mene osebno tiče, mislim, da niso Slovenci gradili svojega Doma, da jim bo k o drugi gospodaril v njem, posebno pa taki političarji, ki se boje delavske izobrazbe. Če pa se bo to dogajalo, potem žalostna vam majka, rojaki. Dom je naš in mi bomo gospodarili pri njem, dokler ne gremo preko zakonov, tega nam pa ne more nihče dokazati.

Radi tega, fantje, nič strahu! To so samo prazne besede kapitalističnih hlapcev. Delavstvo potrebuje takih slik, da se bo kaj iz njih naučilo, ne pa takšnih, da gledamo, kako se kravji

pastirji na zapadu zaljubljaajo in se streljajo med seboj. Ali pa takšnih, ki kažejo, kako se ta ali ona država pripravlja na novi svetovni masakr nedolžnega delavstva za profite tistih, kateri vojne napovedujejo in pošiljejo ubogo delavstvo na bojišče, da se ubija za blagor domovine, oni pa doma sede pri dobro obloženih mizah ter kupujejo načrte za svoje koristi, medtem ko se njih delavstvo pokolje, ne da bi v resnici vedelo, za kaj pravzaprav gre. Če bi imel jaz pri tem besedo, bi šle takšne zavajalne slike rakom živčgat, ker niso drugo kot slepilo za ljudstvo. — John Matekovich.

Novice iz vzhodnega Ohia

Bellaire, O. — Več kakor dva meseca nazaj se je širila govorica, da bo rov št. 6 Rail River Coal Co. zopet pričel z obratovanjem 1. aprila. Nad 500 premozarjev je to govorico z veseljem pozdravilo. Upali smo, da bomo po petmesečni brezposelnosti, odkar je rov prenehal z obratom, zaslužili vsaj za borno življenje, toda tudi to upanje je splavalo po vodi. Datum, ko ima ta rov pričeti z obratom, so podaljšali na 16. aprila. Zopet nič. Delodajalec nas tolaži, da ima upanje, da se z obratom prične vsak čas.

Tako čakamo naznanila od kompanije, da nas pozove na delo. Krulči želodec se pa ne zmeni za tolažbo; on hoče hrane, šele potem se potolaži. Premogariji ne vemo nič definitivnega, kdaj rov št. 6 prične z obratom.

Se novembra meseca 1. l. sem se z ostalimi premogarji registriral za občinsko delo, pa še do danes nisem dobil poziva na delo. Za svojo osebo raje delam za borni kruh kakor bi pa prosil miloščine v obliki reliefa. Naši ohijski demokrati voditelji okoli reliefa in občinskega dela se ne brigajo za gorje in pomanjkanje brezposelnega delavstva. To so dokazali s tem, da je bila zvezna vlada pripriljena vzeti v roke gajžo in jih nekaj preganiti iz religijih uradov, ker so slabo upravljali z denarjem, ki je bil namenjen le gladnemu narodu.

Kaj zdaj poreko na primer slovenski demokrati voditelji v Clevelandu? Ker smo v dobi izpovedanja, bi jaz tem religioznim priporočil, da se izpovedo težkih grehov. Trezno misleče delavstvo jim bo dalo odvezo s tem, da bo pri prihodnjih volitvah volilo svoje delavske kandidate v vse urade. In če se to zgodi stoodstotno, ne bodo ne demokratje niti republikanci imeli prilike razpolagati na svoj način z narodnim denarjem.

Dne 13. aprila je za nekaj ur obiskal mesto Wheeling, W. Va., (središče tega kraja) bivši predsednik Hoover. Namesto njegove prosperitete je pa nas dva

dni pozneje obiskala huda snežna nevihta. 15. aprila proti večeru je začelo tako snežiti, da je bilo v pol ure vse pokrito z belo odejo, čez noč je pa barometer padel na 14 stopinj. Za sadje-rejce je bil to težek udarec. Bilo je namreč že precej drevja v cvetju, a je ta mraz vse uničil, kar bo še bolj poslabšalo bedni položaj farmarjev in delavcev v tej okolici.

Skraini čas je že, da se delavci vseh strok združijo v eno delavsko stranko, katere zmaga bi pognala industrijsko kolesje nam vsem v korist in ne samo v korist peščice izkoriščevalcev kot se zdaj godi. Takrat bo od-padel relief, ker ne bo več potreben, prosjačenje za delo, špi-onáža in ovadštvo, katerega je sedaj dosti povsod. Takrat bo nastalo pravo bratstvo med narodi, ker ne bo izkoriščevalcev med nami. Takrat bomo dosegli kraljestvo na zemlji, ker bomo živeli sad svojega dela.

Louis Pavlinich (258).

Majska proslava

Girard, O. — Tukajšnji klub št. 222 bo na 4. maja priredil veliko majsko proslavo in pa 30-letnico delavskega lista Proletarca. Program na tej slavnosti bo velikega pomena. Glavni govornik bo sod. Frank Zaitz, urednik Proletarca in predsednik nadzornega odbora SNPJ. Na programu bo tudi pevski zbor Zarja, odsek kluba št. 27, iz Clevelanda, kakor tudi več drugih točk, ki pa bodo objavljene pozneje.

Apeliramo na vse zavedno delavstvo okoliških naselbin, da nas poseti na omenjeni dan, da skupno proslavimo delavski praznik Prvi maj in pa 30 letnico Proletarca. Poleg tega bomo slišali, ko bo delavski pevski zbor iz Clevelanda zapel lepe pesmi in govor s. Zaitza. Vsi ti-ti, ki še niste slišali dobrega govornika, imate priliko, da ga slišite 4. maja. Spominjam se, ko je društvo SNPJ iz Warren, Ohio, povabilo Zaitza, ki se pa ni mogel odzvati, ker se je baš ista dan vršil pogreb Jožeta Zaveretnika. Nekateri posetniki so bili razočarani, ker niso slišali govornika, ki so ga želeli. Sedaj boste imeli priliko, da ga slišite v Girardu.

Apeliram tudi na mladino, da nas poseti in uživa lep program. Imeli bomo enega najboljših orkestrrov iz Clevelanda. Naša želja je bila, da bomo na tej slavnosti vsem posetnikom nudili najboljšo postrežbo v vseh ozirih. Torej ne pozabite 4. maja priti v Girard, O.!

Dne 14. aprila je skupina nas Girardčanov posetila pomladanski koncert Zarje, odsek kluba št. 27. Pevske točke kakor tudi igri, slovenska in angleška, so bile jako dobro izvajane. Udeležba, kolikor se je meni videla, vsaj v začetku programa, za Cleveland malo premajhna. Čudno se mi vidi, zakaj ne bi delavci posekali delavskih prirediteljev.

Po programu smo se zbrali v

novi predelani dvorani, ki je jako dobro urejena, in smo se prav imenitno imeli. Seveda križ je za človeka, ki je oddaljen, pa se mora sredi najboljše zabave poslovi. Girardčani smo bili jako zadovoljni s koncertom klubove Zarje. — John Tancek.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa. — Od 5. aprila je neprestano deževalo in tri dni je padal sneg. Na veliki petek se je končno pokazala prava pomlad. Po veliki noči se bodo pa pričele veselice ni pikniki, vsaj tako čitamo z vseh strani.

Tudi tukajšnje pevsko društvo se je odločilo, da priredi koncert 27. aprila, na belo soboto zvečer. Pevsko društvo Slavice pričakuje ta večer velike udeležbe od blizu in daleč. Ljubitelji lepih slovenskih pesmi, udeležite se v obilem številu. S tem jim bomo pripomogli ne samo do boljšega uspeha, marveč jim dali še več veselja do učenja. Pevci in pevke se žrtvujejo marškaturo uro, da ustrežejo občinstvu, naša dolžnost je pa, da jim damo moralno in gmotno pomoč. Upam, da ta koncert posetijo v velikem številu tudi rojaki iz Gerarda, Warrena in drugih okoliških naselbin. Veseljeni odbor je pridno na delu, da občinstvu dobro postreže; kuharice so objubile, da napravijo okusen prigrizek, natakariji, pa vsakovrstne pijače. Igrala bo izvrstna godba, da se bomo lahko zasukali stari in mladi.

Po beli nedelji se pa zopet podam med moje številne prijatelje. Po Penni je še veliko polje za nove naročnike. Treba jih je zbuditi iz trdega spanja, da se naroče na delavske liste, katere zastopam, to sta Prosveta in Proletarce. Ta dva lista sta našemu delavstvu neobhodno potrebna, ker nas vodita po pravi poti, da dosežemo boljše življenje. Oficialni Washington nam ne bo ničesar priznal, če si delavci ne bomo sami priborili. Milijonarjem in velikim podjetnikom takoj priskoči na pomoč, delavcem pa ne privošči drugrega kakor synece v trebuh in količke po glavah. To je delavčeva hrana! Kadar je v boju za svoje pravice.

Delavci smo si tega sami krivi, ker podpiramo kapitaliste in pa tiste, ki nas strašijo s peklim in posmrtnim življenjem. To hell s posmrtnim življenjem! Jaz hočem jesti na tem svetu, po smrti pa naj uživajo hrano kapitalisti in božji namestniki.

Kakor sem že prej omenil, se podam takoj po beli nedelji na potovanje, da pridobim še nekaj novih naročnikov Prosveti in Proletarca. Rojaki, potrudimo se, da dobimo s 1. junijem še sobotno številko, ker jo čitatelji zelo pogrešajo. Vsi na delo, pa bo naša želja uslišana. Če bi vse države imele toliko naročnikov kakor jih ima Pennsylvanija, pa bi bila sobotna izdaja že zdavnaj izšla. V novem imeniku pogrešam več starih naročnikov, katere je treba zopet nazaj pridobiti. Obiskal bom tudi Johnstown in vse tamkajšnje Slovence.

Anton Zidanšek.

Domače vesti v Prosveti

Piney Fork, O. — Večina čitateljev Prosvete najprej prečita domače vesti. Če se bi zastopniki Prosvete malo bolj zanimali za dogodke in jih sporočili Prosveti, se bi v vsaki številki Prosvete napolnili dve koloni z domačimi novicami.

Po naših naselbinah je vae-pelno novic in dogodkov, samo poročati jih je treba. Na eno pošto dopisnice, ki stane samo en peni, se lahko napiše par novic. V poletnih mesecih nekatere neradi čitajo dolge dopise in članke. S kratkimi pa jednatimi vestmi se večini čitateljev ustreže. Toda novice in poročila o dogodkih morajo biti resnična. Vsakdo, kdor zna pisati, lahko poroča.

Novica. Na 15. in 16. aprila je po vzhodnem Ohiju zapadlo nekoliko snega, živo sredi pa je padlo do ničle in mraz je napravil precej škode sadežem.

Nace Zlemberger.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list! Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Pivo je zdravo

Med pijačami, ki nam pomagajo v vročini gasiti neprestano žejo, zavzema eno prvih mest, celo v Jugoslaviji, dasi je ličina te pijače, ki jo popijejo v Jugoslaviji primeri z njeno potrošnjo drugod in posebej nejih alkoholnih pijač, precej majhna. Tem ko popije pri nas posameznik približno piva na leto, znaša poraba na Nemskem pr. okrog 90 l, na Češkoslovaškem 79 Avstriji 77 l itd.

Z vprašanjem, da-li je obilno pitje piva zdravstvenega vidika upravičeno ali ne, bavili že mnogi strokovnjaki. Jasno je, da zmernost ne more biti koristna, kakor ne biti koristno niti to, če pijejo preveč tovo pa je obenem, da vsebuje pivo snovi, ki niso samo hranilne za organizem, več naravnost priporočljive z zdravstvenega stališča.

To nam pokaže posebno preiskava sestave piva, ki vsebuje kot ekstrakt pred njem 85 odst. ogljikovih hidratov (12 odst. sladkorja), 7 do 8 odst. beljakovinskih snovi in 0.2 do 0.3 rudninskih primesi. kemični sestavi ustreza hranljivost, ki se izrazi z okroglo 20 kalorij v pol litru piva.

Če primerjamo na podlagi kaloričnih nosti hranljivost piva s hranljivostjo običajnih živil, dobimo zanimive rezultate. Zdelo se bo neverjetno, da vsebuje čista piva prav toliko hranljivih snovi kakor 225 g govedine ali g ribe, a je vendar tako.

Tri in pol kokašja jajca imajo isto hranilno vrednost kakor vrček piva ali 1 kruha ali 470 g jabolk ali 32 g masla ali 2 krompirja ali 2 l juhe. V litru piva je isto veliko beljakovine kakor v 60 g kruha, a v vseh hidratorv kakor v 150 g kruha. Mas vsebuje pivo zelo malo, zato pa razno-dosti vitaminov, ki preprečujejo malokrvn-skrbut, rahitis in podobne bolezni.

Poglavje zase predstavlja alkohol. V ga je najmanj med vsemi običajnimi alkoholnimi pijačami, v najmočnejšem pivu 4 odst., v dobrem navadnem pivu 3.3 do 4.1. Ta količina pri zmernem pitju nikakor ne re škodovati odraslemu organizmu, lahko pa koristi.

Moderna medicina govori mnogo o škod-jih povzroča organizmu neprebavljena hrana. Prebava se izvrši v velikem delu v želodcu pomočjo želodčnega soka, a pivo ima to lastnost, da ojačuje izločevanje tega soka in močjo alkohola in aromatičnosti dražili, ki njem. Ta dražila so tudi tista, ki dajejo znani prijetni okus. Med tem ko pivo s kovimi hidrati in beljakovinami torej sredno rabi prehrani, z alkoholom povzroja členjenje mast, pospešuje z dražili prebavo, tamini in drugimi primesmi pa neposredno risti zdravju.

Iz tega je razvidno, da pivo ni samo sredstvo za gašenje žeje in ohlajitev te-mtevč da je tudi v veliko korist prehrani in nizma in njegovemu zdravju. —Jutra.

Nov ruski stratosfat

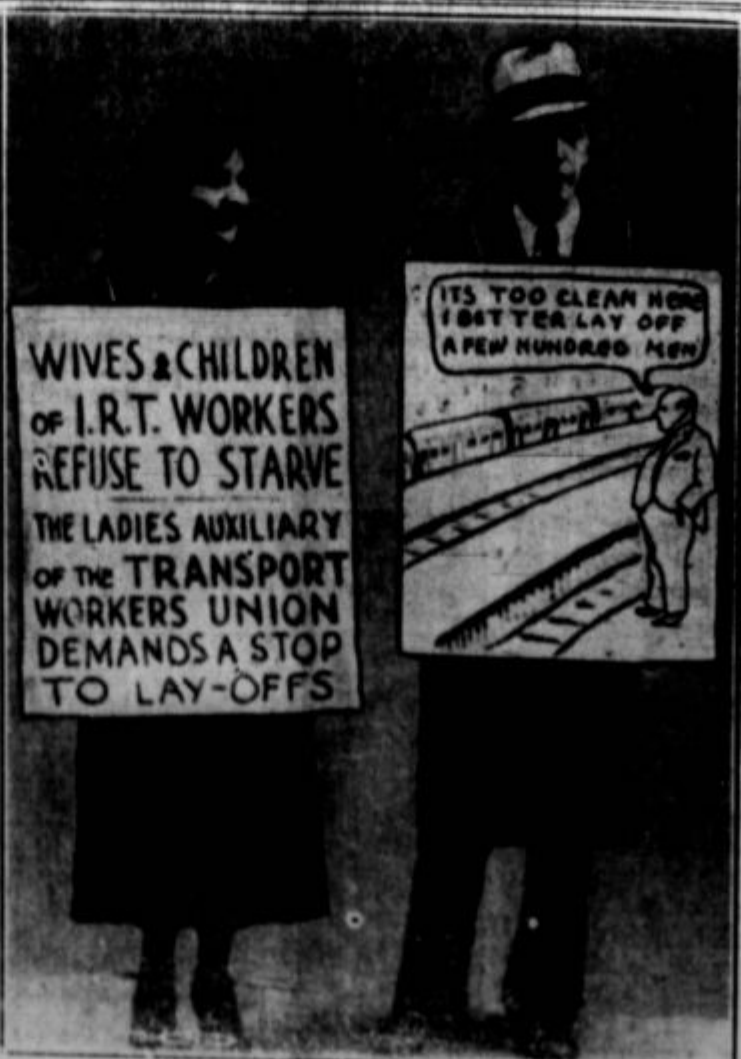
Z velikim zanimanjem sledi ruska pa inostranska javnost delu okrog novega rusga stratosfernega balona, ki bo sposoben, č meniti se pri prehitrem padanju samodejno padalo in zagisurati tako življenje sadke pri pristanku. Z novim balonom, ki uradno nosil ime "LL-1", se ne bo mogla viti katastrofa, kakršna je lansko leto na vala življenja treh ruskih stratosfernih valcev, potem ko je balon dosegel višino 22 V Moskvi so preizkusili že več modelov polnjenega stratosfata in poskusne vzlete pokazale, da se bo balon res avtomatično menil v padalo, če mu bo pretla nevarnost se na tleh iztrešči. Seveda niso imeli ti po-ni baloni nobene posadke na krovu.

"LL-1" se ne bo razbil na tleh, niti če bo plašč raztrgal. V notranjosti plašča bo namreč še eno padalo, k ga odprejo po pad. Navzlic temu bo potreboval manj mrtvega mena nego dosedanj stratosferni baloni, ga bo le toliko, kolikor ga bo nujno treba se padanje tik pred pristankom zažrti. Bo pri njem tudi to, da mu plašč ne bo iztemveč iz nepremotljivega muselina.

Važen izum

Na kongresu ameriškega inštituta elek-triženirjev so bili zborovalci obveščeni o novem izumu, ki pomeni v razvoju gledanja na veliki uspeh. Gre za novo vrsto elektri-žice, po kateri doseže prenašanje slik na izredno jasnost. Nova žica ne odpru-kega polja razvoja samo gledanju na dalj-temveč tudi prenašanju godbe in slik na razdalje. Z drugimi besedami rečeno, žica dovoljuje razširjenje frekvenčnih tako, da je moglo prenos milijona tresljajev pa še več na velike daljave. Tako je ena-čena večja jasnost na daljavo prenosne

Dosedanje žice so moge prenašati valov-do, desetstotinske tresljaje, nova žica pa večja to kapaciteto stokratno tako, da je prenašala po njej tresljaje od ničle do milijona tresljajev in še več. Ista tehnika lahko služi tudi pri telefoniranju tako, da mo lahko po eni sami žici istočasno prena-sa na velike daljave do 200 telefonskih ro-v. Telefonirali bomo lahko istočasno smereh. Količina pomena bo to za pre-promet, ni treba posebej naglašati. Pri tem izumu gre prav za prav za žico v žico, nanja žica je cevka in prava žica je kabl.

Tudi ženske so bile aktivne na stavkovni straži, ko so zastavljali uslužbenci newyorške podzemne železnice.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Obtoženi zločina — oproščeni. Lani 1. decembra se je zvečer mraku dogodil sredi Ljubljane zločin, ki je razburil vse mesto. Soteski, ulici sredi mesta, je v svojem stanovanju napadla in oropala upokojena jetnica Jozepina Kalanovska. Z njo je udaril s trdim predmetom po glavi ter ji prizadel več udarcev hude poškodbe na glavi, da se je starka onesveščila, nakar je ropar pobral 2600 din gotovine in dve hranilni knjižici za 26.000 din in nekaj stvari. Ko se je starka zaveščila, je sklicala sosedo, ki so poročili za prevoz starke v bolnišnico, kjer so se dolgo trudili, da bi jo ohranili stisko živo, a posledice udarcev čuti še zdaj. Pojavila se je v preiskavo ter je bila vendarle oproščena. In to zaradi pomanjkanja dokazov, bili vsi trije oproščeni. In ko je ostal svet eden ljubljanski zločin nepojasnen, kakor je stal nepojasnen grozni zločin iz leta na Starem trgu v Ljubljani, ko so starca, Sešeršiča, razsekali in deloma sežgali deloma zakopali na Golovcu.

Šest mesecev je preteklo, kar bil v Maršellu ustreljen kralj Alexander, in iz Maršella spoznamo, da je preiskava proti atentatorjem zaveznikom začela in da se bo pričela začenja proti njim že maja meseca. Začudenje in zanimanje je bilo dejstvo, da trdi glavni govornik obtožencev, da Barthou ni padel od krogle atentatorja, ampak da ga je po napadu zadela krogla iz revolvenega od policistov oz. oficirja, ki so spremljali avto in ga spalir. To trditev utemeljuje z dvema svojima dokazoma: v avtu, v katerem sta bila kralj in Barthou je videledove od kroglj iz revolverja atentatorja, a na mestu, kjer je Barthou, je videti sled od krogle, ki je prišla iz drugega revolverja. Drugi dokaz zagovarja pa je film, ki je posnel hipe ntata. Zagovornik zahteva, da se film predvaja pred sodnim, kar pa bo sodišče gotovo rilo, saj je znano, da so bili ti ni od francoskih oblasti zaplenjeni in niti ena kopija smela vet. Neki ameriški parnik pa vendarle skušal iz francoske je odpeljati s sabo v Ameriko aj kopij tega filma, toda oske oblasti so parnik preale, našle filme in jih zaplele. (V Ameriki so že dobro orizirali vse: letalo naj bi pohiarniku naproti na ocean dvignilo filme in jih prepele v New York, kjer so bile dvate že določene.) Tako ni en film prišel preko franke meje in ni bil nikjer predan. Tiste filme, ki so jih o atatu je predvajali po vsem ta, pa je francoska oblast urirala in dala izstriči sceno, strelja atentator na kralja. govornik atentatorjevih zaevnikov zahteva torej vsaka amana, da bi se ta film predal. Zbudil pa je s svojimi trami veliko zanimanje po m sveta.

Napad na graničarja. — Ljubljanski sodišče je obtožilo štiri rške osebe, da so 10. januarja letos napadli in skoraj smrti pobili graničarja An-

nih ničesar ne vemo. Šele nedavno so raziskovalci ugotovili, da so samomori pri primitivnih narodih celo pogostejši, kakor pri kulturnih.

Holandec H. Wisse je sestavil podoben pregled samomorov pri 54 narodih vseh delov sveta glede na različne stopnje razvoja. Že način samomorov je zelo različen pri primitivnih in kulturnih narodih. Najprimitivnejši narodi na najnižji stopnji razvoja ne poznajo samomora z lastno roko, pri njih si konča človek življenje na pasiven način s tem, da čaka, da nastopi po dolgem gladovanju smrt sama. Drugi se pa dajo brez odpora in obrambe mirno usmrtiti, ali pa iščejo smrti v boju z močnejšim sovražnikom. Avstralci iz zapadne Viktorije si končajo življenje tako, da se dajo piti strupeni kači. Pri plemenih na višji stopnji razvoja je te vrste samomor redek pojav.

Zelo pogosto je samomor posledica naravnih in socialnih razmer. Tako imajo Eskimi in prebivalci severne in severovzhodne Azije težje življenje od drugih primitivnih plemen in narodov. Večina samomorov pri primitivnih narodih izvira iz izvestnih nazorov in navedenih čutov. Raziskovalci so dognali v mnogih primerih, da so se stari ali težko bolni ljudje po običaju dotičnega plemena odnosno naroda sami usmrtili ali pa so jih usmrtili njihovi rojaki. Ta običaj ima svoje gospodarske razloge in predpisan samomor velja za nekaj samo ob sebi umevnega. Močno je razširjen tudi običaj, da si končajo ljudje življenje ob smrti svojega sorodnika ali predstojnika. Ti samomori se nanašajo na žene, otroke in sluge poglavarjev, ker so zvezani s predstavo, da obstojajo med poglavarjem, njegovo ženo, otroci in služabniki posebno tesni stiki, ki je njihov pomen v prostovoljnem odhodu iz življenja.

Ob čisto drugačnem pojmovanju življenja in smrti pri primitivnih narodih in plemenih so tudi vzroki samomorov čisto drugačni, kakor pri kulturnih narodih. Ti vzroki so mnogo močnejši kakor se splošno misli. Večkrat zadostuje razlajenje ali nesrečna ljubezen. Pri nekaterih plemenih se je povečalo število samomorov, čim je začela prodirati k njim evropska civilizacija. V takih primerih je gnala divjake v smrt izprememba življenja. Pri primitivnih narodih na nižji stopnji razvoja je zelo pogosto vzrok samomora o sveta. Tako si konča življenje žena samo zato, da se osveti svojem možu, ker je grdo ravnal z njo. Neka Eskimka si je končala življenje samo zato, da bi po smrti kot duh preganjala in mučila morilca svojega sina. Pri primitivnih narodih si konča življenje več žensk nego moških. Vzrok tiči v tem, da ženske otroce pojmujejo življenje in da jih teži občutek manjvrednosti. Izven dvoma je, da samomori nikoli ni bil in ni v zvezi s civilizacijo, temveč da si konča življenje več ljudi pri primitivnih narodih kakor pri civiliziranih. Civilizacija je samo pripomoček, da se število in vzroki samomorov ugotavljajo, nikakor pa ne, da bi se njih število pomnožilo.

Samomori pri primitivnih narodih

Samomori so pripisovali vplivu civilizacije na ljudi šibkejših živcev ali nagnjene k ekscentričnosti. Samomori naj bi bili doma samo pri kulturnih narodih. In to naziranje so potrdile statistike s svojimi točnimi podatki o samomorih. Pri tem je bilo pa pozabljeno na to, da primitivni narodi ne poznajo statistike in da o samomorih pri-

Boulder dam — moderni čudež

Velikanski projekt irigacije, kontrole poplav in električne sile v Boulder Canyonu je že v delu. Po dogradnji velikanskega nasipa so zaprli petdeset čevljev širok tunel, ki je odvajal vodo reke Colorado od zgornjega do doljnega toka, tako da je mesto gradnje ostalo suho in voda reke Colorado se sedaj ustavlja ob nasipu in se nabira. To je bil zadnji čin v dogradnji tega največjega modernega čudeža inženirskega uma. To je bilo osemnajst mesecev pred rokom, ki so ga prvotno obetali.

Boulder nasip je visok kot Woolworth nebotičnik v New Yorku in na dnu je tako širok kot tri mestne ulice ter se dviga med visokimi navpičnimi stenami ozkega klanca, skozi katerega prodira reka Colorado. Dviga se fantastično sredi kršne pašave, ki je skoraj brez življenja.

Reka Colorado je čudna in muhasta. Dostikrat urno narašča, poplavlja in razdira. Sedaj pa bo njena voda služila kot blagoslov. Že pod predsednikom Theodorjem Rooseveltom so se začele študije za kontroliranje in vporabljanje te vode in 25 let kasneje so se te študije uresničile v dogradnji Boulder Dama. Kongres je dovolil gradnjo l. 1930 in strošek \$38.000.000.

Vodovje Coloradske reke se sedaj shranjuje. Dokler se napolni jezero nad nasipom, bo treba več kot dve leti. Ko bo voda ob nasipu 585 čevljev visoka, bo jezero segalo 115 milj nazaj. Večina reke bo v suhem kanjonu, ali mestoma bo jezero širše, celo do osem milj. Ko bo ta umetni rezervoar napolnjen, bo zagotavljala irigacijo za obširno pokrajino — obdržala bo toliko vode, da bi mogla poplavliti trideset in pol milijonov akrov en čevlj visoko. Današnja pašava, kjer so ljudje in živina umirali od žeje, bo vsebovala za dve leti jezero čiste vode, petkrat tako veliko kot Lake George v državi New York.

Električna centrala pod nasipom onstran rezervoara je drugo inženirsko čudo. Proizvajala bo dvakrat več električne sile kot Dnjeprostrojska centrala v sovjetski Rusiji, ki je danes največja na svetu. Centrala je četrtr milje dolga. Njena višina pa je enaka dvajset-nadstropni hiši. Petnajst velikih in dva mala generatorja bo preskrbovalo z električnim svetlom in pogonom do daljnjih krajev. Pogodbe za dobavo električne sile, ki so bile že sklenjene, bodo v petdesetih letih odplačale vse stroške za zgradnjo projekta in ostal bo še prebitek mnogih milijonov dolarjev.

Boulder Dam, kjer se voda, največje prirodno bogastvo, shranjuje, je sedaj postal atrakcija ameriškega turizma. Puste nize se sedaj napolnjujejo z vodo in vrhovi gričev postajajo otoki. Okoli nasipa pa more človek občudovati vse komplicirane naprave modernega vodnega inženirstva. Kakih šest milj daleč od nasipa, kjer ni poprej nihče živel, stoji sedaj mesto Boulder City, tretja največja naselbina Nevade.

Druga skupina inženirjev pa gradi vodovod, ki spremeni zemljevid Jugozapada. Dvajal bo takorekoč reko v svojih čevljah milijon galonov vode na dan — skozi gorovje in pušave južne Californije, od reke Colorado do Los Angelesa in sosednjih mest ob Pacifiku. Ta velikanski vodovod, ki je večinoma že dovršen, bo prodiral 46 tunelov v skupni dolžnosti 85 milj in imel bo devet rezervoarjev. 56 milj te umetne reke bo obhajal iz cevi, pravečih pogreznjenih cementnih tunelov, dočim 75 milj bo cementiran kanal. — PLIS.

Vesti iz Primorja

Smrtina nesreča z vojaškim strelnikom

Gorica, marca 1935. — V Rožni dolini pri Gorici se je zgodila zopet težka smrtina nesreča z granato, ki je zahtevala mlado žrtev. V bližini domače hiše je iztaknil trinajstletni Ernest Dobenjak 75 mm projektil. Radovednost ga je gnala, da ga je začel odpirati. Zaradi udarcev je projektil eksplodiral in je fanta dobesedno raznesaril.

Sovjetska letala, ki pomagajo kmetom pri pomladanski setvi.

DIVJANJE VIGILANTOV V NOVI MEHIKI

Gallup, N. M. — (FP) — Tudi kaj je zadivjal pravcati val fašističnega terorja, katerega žrtve je postalo že nad 600 delavcev, ki so bili aretirani v ilegalnih navalih deputiziranih legionarjev. Teroriziranje delavcev, predvsem brezposelnih, sploh nima primere.

Do tega terorističnega divjanja je prišlo, ko sta bila v demonstracijah brezposelnih ubita neki brezposelni vojni veteran in šerif. Ubila sta bila, ko je policija z deputiji vred navalila na demonstrante pred tukajšnjim sodiščem. Okrajne oblasti so nato deputizirale legionarje in druge vigilante, ki so se zbirali pod praporom fašistov "Silver Shirt" znamenje, nakar so se pričeli pogromi na delavce.

Osemindeset — 38 moških in 10 žensk — je obtoženih umora prve vrste in so v ječi brez vsakega poročila. Do preliminarne zaslišanja je prišlo 16. aprila pred sodnikom M. A. Oterom iz Santa Feja. Governor Tingley je dal odvnetiku American Civil Liberties unije A. L. Wirnu posebno protekcijo. Semkaj je bil poslan kot preiskovalec za unijo, a so mu vigilanti zagrozili.

Sodnik Otero ga je nato imenoval za pravnega zastopnika obtožencev kakor tudi Clarence Lyncha, odvnetika Mednarodne delavske obrambe. Za obtožence je to dobro znamenje.

DELA VSTVO V MONTANU FORSIRALO PREISKAVO

Fort Peck, Mont. — Montansko delavstvo je končno forsiralo vladno preiskavo razmer pri gradnji tukajšnjega jezera Fort Peck Dam, ki bo stal 72 milijonov in je eden največjih vladnih elektrarskih projektov.

Pritožba je bila proti samoplačnemu odloku armadnih inženirjev, po katerem so imeli prednosti do dela tisti, ki so bili pripravljeni stanovati v kontraktorskih kemпах. Odlok se je glasil, da mora najmanj 80% upošlenih delavcev stanovati v teh barakah, kar je bila diskriminacija proti oženjenim delavcem, ki so si postavili svoje kolibe, in proti neodvisnim trgovcem.

Druga pritožba je bila vlad "čizljanja" plač. Z vednostjo armadnih inženirjev, ki nadzorujejo delo, so kontraktorski plačevali "pomožniške plače" kvalificiranim delavcem.

Državna delavska federacija je zbrala dva tisoč podpisov na pritožbeno petlico in jo izročila senatorju Wheelerju, ki je pri Public Works administraciji nato stopil v akcijo. Takoj je bila odpravljena odredba armadnih inženirjev glede stanovanja v kontraktorskih kolibah in odredjena je bila preiskava. Ta je dognala, da so bile pritožbe delavcev res na mestu. Deloma je bila zdaj "koregirana" tudi zarota z ozirom na plačevanje nižjih med kakor je lastveca v pogodbi, toda zajedalstvo še ni izginito.

Po oceni Jamesa D. Grahama, predsednika Montanske delavske federacije, so bili delavci pri gradnji tega jezera samo v enem mesecu ogroženi za \$50.000 pri plači. Kljub temu je pa preiskovalna komisija izrekla zaupnico armadnim inženirjem, ki niso hoteli videti tega "čizljanja", in izrazila je upanje, da bodo situacijo popravili.

Mornarji za Rooseveltovo intervencijo

Seattle, Wash. — Mornarji, ki so zastavali na oljnih ladjah, so se obrnili na predsednika Roosevelta za intervencijo. Stavka traja že dalj časa, mornarji pa pravijo, da se bo razširila tudi na druge ladje, če predsednik ne poseže vmes. Do tega poročila še niso dobili odgovora iz Bele hiše.

Lastniki oljnih transportov nečesto odslaviti skebov. Stavkarjem so le obljubili, da jim bodo dali prednost pri nastavljanju novih moči, kar pa dosti ne pomeni. Pričakuje se, da bo o stavki ukrepala nova federacija mornarskih unij na pacifični obali, ki se v kratkem snide na prvi konferenci. Mornarski svet v San Franciscu: ki zastopa 15.000 članov, je stavkarjem obljubil vso pomoč.

'PASIVNA STAVKA' 15.000 KROJACEV

New York. — Petnajst tisoč krojaških delavcev, članov International Ladies Garment Workers unije, je pričelo s "pasivno stavko" proti krilcem kolektivne pogodbe. "Pasivnost" stavke je v tem, da delavci ne hajajo na delo, toda dela se ne dotaknejo — čitajo liste, igrajo karte in se pogovarjajo. Ko je "delovnik" končan, se odpravijo domov.

Unija se je poslužila te vrste stavke, da prisili delodajalce k izvajanju kolektivne pogodbe, katero grizejo na vseh straneh. Pogodba določa minimalno plačo 90 centov na uro, po nekaterih tovarnah za cenejšo obleko je pa bila zbita skoraj za polovico, pravi Julius Hochman, upravitelj krojaškega sveta. Podjetniki to delajo pod roko in z dvojnimi knjigovodstvom v svrhu goljufanja delavcev.

Dress Manufacturing asociacija je prišla pred nepristranskega razsodnika in se pritožila, da ta stavka stane podjetnike stotisoče dolarjev. Hochman je nje zastopnike zavrnil z očitkom, da zveza protektira "čizlerje" in je podprl argument z dejstvom, da so morali zajedalci "izkajšati" \$109.000 na pritrzanih plačah, kar pa ne predstavlja celotne vsote, za katero so bili delavci ogroženi pri mezdah.

Brazilijska stopila fašistom na rep

Rio de Janeiro. — Braziljska vlada je proglasila fašiste zelenih sraje za ilegalne, kolikor se tiče nosenja uniform. Vodi jih Mussolinijev apostol Plinio Salgado. Po fašističnih trditvah šteje organizacija "zelenih sraj" 200.000 članov in prav toliko simpatikov, ki prispevajo okrog \$70.000 na mesec v fašistično blagajno. Nasprotni viri trdijo, da fašistična organizacija ne šteje več kot 80.000 članov.

Po vladni odredbi ne bodo smeli več nositi uniform in se postavljati z drugo militaristično parafernalo.

Dumas in dramatik

Neki dramatik, ki je v vsako dramo propadel, je prišel nekoč k Dumasu in mu zagrozil, da ubije sebe, čeno in svojih dvoje otrok, če mu ne da takoj štiri sto frankov.

Dumas je obrnil vse svoje žepne, toda v njih ni dobil več kakor tri sto frankov.

"Štiri sto jih moram imeti,"

je ponovil pisatelj, "sicer bodo zvečer štirje ljudje manj na svetu."

"Nekaj bi vam svetoval", pravi mirno Dumas, "Vzemite te tri stotake, pa ubijte samo sebe."

VRATA AMERIKE SO ŠE VEDNO ODPRTA

Vsaka oseba, ki je pripustljiva v Združene države, dobi lahko in brez čakanja izseliški vizaj pod obstoječo kvoto

Izborna služba za bodoče priseljence in obiskovalce

Naziranje splošne ameriške javnosti, da je Amerika napravila konec priseljevanju, je napačno. Velika večina ameriškega prebivalstva je mnenja, da je dotok iz Evrope ponehal ter da nobenemu novodošlec ne bo dovoljeno uresničiti svoja upanja ter izrabiti možnosti te dežele.

To naziranje, ki ni vkoreninjeno samo tukaj, pač pa tudi v Evropi, je zmotno... Vrata Amerike so še vedno odprta onim, čijih prihod je v skladu z interesi Združenih držav. Priseljevanje se še vedno vrši in zadnji dve leti neprestano večja številu postavnih priseljencev in obiskovalcev iz vseh delov sveta.

Komisar za priseljevanje in naturalizacijo v Washingtonu, D. C., je ponovno poudaril, da zamore vsaka oseba dobili priseljeniški vizaj pod obstoječo kvoto brez odloga, ako morejo prosilci za vizaj prepričati ameriške konzule onkraj oceana, da ne bodo postali breme javne dohodnine. Take osebe so v vseh ozirom pripustne. Ameriški konzuli so bili pooblašeni, da smejo biti v bodoče bolj popustljivi pri izbiri pri pregledovanju prošanj za vizaje ter naj upoštevajo razmere, v katerih se nahajajo prosilci in vse človečanske okoliščine, ki so v prilog njihovem priustju.

Trditve, da je naša obala še vedno odprta postavnim priseljencem, se da podpreti z zadnjimi statistikami. Naprimer: jugoslovanska kvota za leto, ki se konča z dnem 30. junija 1935 določa 845 priseljencev, toda tekom polovice leta, od julija 1934 do 1. januarja 1935 je samo 59 Jugoslovancev prošlo za vizaj ter so bili pripuščeni v Združene države. Tekom prejšnjega leta je prišlo sem 81 Jugoslovancev, da si je priseljeniška postava nudila 845 Jugoslovancev priliko, da se naselijo v tej deželi.

Postenim obiskovalcem tudi niso stavljeni na pot posebne ovire. Dobrodošli so, in oblasti jim gredo v vseh ozirom na roko pri nabavi tozadevnih dovoljenj.

Hamburg-American in North German Lloyd sta vedno na razpolago potujočemu obiskovalcu ne samo tekom prijetne in popolnoma varne vožnje na prvovrstnih parnikih, pač pa tudi pri nabavi potrebnih listin. Če imate kakšen dvom glede možnosti o postavnem prihodu v Združene države in če potrebujete strokovnjaka nasveta in zanesljive pomoči, se brez obotavljanja obrnite na North German Lloyd ali na Hamburg-American Line oziroma na kateregakoli njiju agenta. Z veseljem vam bodo pomagali rešiti probleme vašega potovanja ali potovanja vaših sorodnikov in prijateljev, ki še vedno hrepene, da bi se naselili v Združenih državah. Ta upanja se lahko uresničijo, kajti vrata so še vedno odprta stotim Jugoslovancev, ki zaostate zahtevam postavnega prihoda.

—(Adv.)

Senatorja Gerald P. Nye (levo) in Arthur Vandenburg, člana odseka, ki preiskuje trgovino z zlom in municijo.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Ali so vse knjige enake? — je vprašal Ribin Sofjo.
— Ne, različne so. Tu je časopis...
— Oho?
Vsi trije so urno stopili v koč.
— Kmet gori s plamenom! — je tiho dejala mati sledeč jim z zamišljenim pogledom.
— Da, — je tiho odgovorila Sofja. — Nikoli še nisem videla takega obraza... kakor mučenik! Pojdiva tja, rada bi jih gledala...
— Ne srdite se nad njim, ker je surov...
je tiho prosila mati.

Sofja se je nasmehnila.
Ko sta dospela do vrat, je Ignacij vzravnil glavo, ozrl se nanje, segel s prsti v kodraste lase in se zopet sklonil nad časopis, razgrnjen na kolenih. Ribin je vstal, lovil solnčni žarek na papirju, ki se je prikradel v koč skozi špranjo na strehi, potem pa dalje čital pregibajoč ustni; Jakop je naslonjen na rob klopi kleče čital.

Mati je opazila, da Sofja čuti njih žepo po resnični besedi, njen obraz je razsvetlil sladk nasmeh. Oprezno je šla v koč in sedla; Sofja jo je objela za ramo in molče opazovala.
— Ujec, Mihajlo, za kmete nas zmerjajo! — je polglasno dejal Jakop. Ribin se je obrnil in smeje odgovoril:

— Iz ljubeznivosti! Kdor ljubi — pa reci karkoli, ne žali...
— Ignacij je vzravnil glavo, se zasmeljal, zatislil oči in dejal:

— Tu je zapisano — "Kmet dandanes ni več človek" — to pač ni!

Po njegovem preprostem, iskrenem obrazu je zdrknila senca nezadovoljstva.

— Na, pojdi sem, zlezi v mojo koč... pa bomo videli, kdo si... dobrihan!

— Legla bom! — je tiho dejala mati Sofji.
— Utrujena nisem preveč, a v glavi se mi vrti od tega duha. In vi?

— Nečem.

Mati se je iztegnila po klopi in zadremala. Sofja je sedela poleg nje in opazovala čitajoče in če je oša ali čmrli zabrenčal nad materinim obrazom, ga je odpodila. Mati je videla z napol zatisnjenimi očmi in Sofjina skrbnost ji je bila po godu.

Potem je pristopil Ribin in zašepetal:

— Ali spi?

— Da.

Obmolnil je, pozorno gledal materin obraz in vzdihnil:

Prva je nemara, ki je šla za sinom po njegovi poti... prva!

— Ne motimo je, pojdimo! — je predlagala Sofja.

— Da, mi moramo na delo... Rad bi se še razgovoril, ali za to bo čas zvečer! Pojdimo otroci!

Odšli so vsi trije ostavivši Sofjo v koč. A mati si je mislila:

— Hvala Bogu... sprjaznila sta se... In mirno je zaspala na opojnem gozdnem zraku.

VI.

Zvečer so prišli smolarji, vsi štirje zadovoljni, da je konec dela.

Njih glasovi so zbudili mater in zehajoč je stopila iz koče.

— Vi ste delali, a jaz sem spala kakor gošpa! — je dejala prijazno.

— Nič zato! Odpuščeno ti bo! — je odgovoril Ribin. Mirnejši je bil, utrujenost je ublažila njegovo razburjenje.

— Ignacij, — je dejal — poskrbi za čaj...

Po vrsti gospodinjsko... danes nas napoji in nakrmi Ignacij...

— Nocoj bi rad odstopil svoje mesto! — je pripomnil Ignacij in znašel dračje in žaganje na kup.

— Gosti so vsem dobro došli! — je dejal Jefim in sedel poleg Sofje.

— Pomagal ti bom! — je tiho dejal Jakop in odšel v koč. Prinesel je hleb kruha in ga začel rezati na kose, ki jih je razložil po prtu.

— Čuj! — je tiho vzkliknil Jefim. — Ze kašlja...

Ribin je poslušal in prikimal:

— Da, je že tu...

Obrnivi se k Sofiji ji je razložil:

— Takoj pride priča... Po mestih bi ga vodil, po trgih razpostavljaj, da ga ljudstvo posluša... Zmerom eno govori, ali to morajo slišati vsi...

Tišina in mrak sta se zgostila, glasovi so zveneli meče. Sofja in mati sta opazovali kmete — vsi so se pregibali počasno, težko, nekam oprezno.

Iz gozda je stopil na ravnicu visok, tršat človek; počasi je stopal opiraje se na palico, in slišalo se je njegovo hropenje.

— Tu je Savelji! — je vzkliknil Jakop.

— Tukaj sem! — je dejal človek, obstal in zakašljaj.

Ogrnjen je bil z dolgim, do pet segajočim plaščem, izpod okroglega, pomečkanega klobuka so v vlažnih štrkljih viseli rumenkasti, ravni lasje. Svetla bradica je rasla na njegovem, žoltem, košenem obrazu, usta je imel napol odprta, oči, globoko pogreznjene pod čelo, so mrzlično žarele iz temnih vrtin.

Ko ga je Ribin seznanil s Sofjo, jo je vprašal:

— Slišal sem, da ste prinesli knjige za ljudstvo?

— Prinesla sem jih —

— Hvala vam... v imenu ljudstva... knjiga resnice mu je še nerazumljiva... zato vas zahvaljujem jaz, ki jo razumem.

Hitro je dihal, sapa je lovil s kratkimi dihi. Glas se mu je trgal, košeni prsti njegovih slabotnih rok so stikali po prsih, da bi odpeli plašč.

— Za vas je škodljivo bivanje v gozdu ob tej pozni uri... Listnati gozd je vlažen in duši! — je pripomnila Sofja.

— Meni ne pomaga nobena reč več! — je odgovoril Savelji in pokašljaj. — Le smrt me še reši...

Težko ga je bilo poslušati, in vsa njegova postava je zbuja la tisto nepotrebno sočutje, ki se zaveda svoje lastne nemoči in budi le jezo. Sedel je na sodček, oprezno je upognil kolena, kakor da bi se bal, da se zlomijo, in otrli si je potno čelo. Njegovi lasje so bili suhi, mrtvi.

Grmada je vzplamenela, vse okrog je zatrepalo in se zazibalo, opaljene sence so plaho bežale v gozd in nad gonjem je sijal okrogli gnacijev obraz z zabuhlimi lici. Ogenj je ugasnil. Zadihalo je po dimu, tihota in megla sta se zgostili na ravnici, prežeh in poslušajoč hropeče besede bolnikov.

— Ali ljudstvu... še lahko koristim, kot priča zločestev... Poglejte me Osemindvajset let star sem, pa — umiram! A pred desetimi leti sem brez težave položil na pleča po dvanajst pudov... S takim zdravjem, sem si mislil, boš hodil še sedemdeset let do pokopališča, pa sem se spotaknil... Deset let sem še preživel... in zdaj ne morem več. Okradli so me gospodarji, štirideset let življenja so mi uropali, ugrabili... štirideset let...

— To je njegova pesen! — je zamolklo dejal Ribin.

(Dolje prihodnjaj.)

Izkušnje slovenskega priseljence

Piše Frank Kroll

(Nadaljevanje.)

Po ponovni preiskavi smo dobili dovoljenje, da se smemo izkrcati in da je vsa nevarnost nalezljive bolezni odstranjena. K našemu parniku je priplul manjši parnik, ki nas je prepeljal do otoka. Toda tam se je šele začelo pravo čiščenje; morali smo se vsi preobčiti in se dobro okopati. Dali so nam novo spodnjo obleko in zopet vse razkužili. Na otoku smo se nahajali nekako pet dni, da so nas do dobrega pregledali in nas pripravili za nadaljnjo pot.

V času bivanja na izseljenškem otoku smo se morali tudi mazati po telesu z nekim razkuževalnim sredstvom. Ko je prišla vrsta name, da bi se moral namazati, kakor so se drugi pred menoj, sem prijel posodo s smrdljivo tekočino in jo izlil v korito, toda nekdo me je zapazil. Pošteno me je ozmerjal, nato pa z nekim predmetom udaril parkrat čez pleča, da sem odskočil kakor žoga, ki prileti ob trd predmet. Nato je ponovno napolnil posodo s smrdljivo tekočino, me prijel za glavo in mi ukazal, naj jo pomolčim v posodo. Jaz sem se torej popolnoma namazal po glavi in telesu. Tisti, ki me je bil vsekal čez pleča in prisilil, da sem glavo vtaknil v smrdljivo

(Nadaljevanje.)

tekočino, je še nekaj mrmral, toda jaz ga nisem razumel.

Ko so uradniki in zdravniki videli, da smo popolnoma očisti, so nam naznanili, da bomo odpotovali kamor smo namenjeni. Morali smo še skozi zadnjo preiskavo, da so nas zdravniki še enkrat pregledali od nog do glave in potrdili, da smo zdravi in sposobni. Morali smo še pred razne uradnike in pred komisarja, ki so nas izpraševali o priseljenških zadevah, od kod prihajamo in kam smo namenjeni. Jaz sem dobro odgovarjal in tudi pokazal zahtevanih 25 dolarjev; preizkušnja je bila končana in jaz sem lahko zapustil otok solza.

Dobil sem spremljevalca, s katerim sem se prepeljal v malem motornem čolnu z otoka na drugo stran. Ko sem stopil zopet na suho, sem bil ponovno pregledan od zdravnikov; bilo ni pa nikake zapreke in s spremljevalcem sva se podala naprej. V nekem kraju sva vstopila v voz cestne železnice in sva se odpeljala do agenture parobrodne družbe.

Tam sem končno zopet prosteje dihal po dolgi naporni vožnji in od tolikih sitnih preiskav.

Uradniki v pisarni so govorili hrvaško in sem se z njimi lahko razgovarjal. Izpraševali so me

glede vožnje in o potovanju. Povedal sem jim, da je bila vožnja dolga in da sem dosti časa zamudil predno sem dosegel svoj namen.

Ker nisem imel dovolj denarja, da bi si bil kupil vozni listek do cilja, sem moral čakati v New Yorku, dokler nisem dobil potrebne vsote od strica. Uradniki so mi odkazali spalnico sobo in brzojavili so tudi stricu, naj mi pošlje potrebni denar. Imel sem še 25 dolarjev, vozni listek do Monroeja, Mich., je pa stal 27 dolarjev in nekaj centov. Zato sem naročil uradnikom, naj brzojavijo, da mi stric pošlje 20 dolarjev, kar bo zadostovalo za vozni listek in druge stroške.

Ko sem se odpravil v odkazano sobo k počitku, sem upal, da se bom počleno naspal, a sem se motil. Kmalu sem se prebudil, kajti po meni je začelo nekaj lažiti. Prižgal sem luč in začel s preiskavo in zapazil sem kar cel roj stenice. Vse veselje do spanja je minilo. Takoj prvo noč na ameriški zemlji so me napadle stenice. To res ne more biti tista zlata Amerika, o kateri smo se v starem kraju pogovarjali, sem dejal sam pri sebi.

Prižgal sem si cigareto in se vsedel na posteljo, ki je kar zakaškrpala. V sosednji sobi sta bala dva druga potnika, ki sta čula moje godrnjanje. Eden je potikal na vrata moje sobe in vprašal, zakaj godrnjam. Po glasu sem ju spoznal, da sta ona dva,

katera sem srečal v pisarni. Povedal sem jima, da ne morem spati, ker mi ne dajo stenice miru. Potem smo se spustili v pogovor in povedala sta mi, da sta Bolgara in da se vračata v staro domovino, ker je tudi v Ameriki postalo slabo in začelo primanjkovati dela. Pojasnil sem jima, da sem Slovenec in da sem prišel baš iz starega kraja. Vse po vrsti sem jima razodel in oba sta me z zanimanjem poslušala. Pogovarjali smo se lahko, ker sta obvladovala vse slovanske jezike in narečja.

Nadalje sta mi povedala, da so v Ameriki težka dela in jako nezdrava. Plača je nizka in da se ne da dosti prihraniti. Eden je rekel, da je boljše v bolgarskih brdih pasti kože nego garati na vse pretege za ameriške kapitaliste. Drugi me je svaril pred težkim delom, ki človeka lahko spravi v prerani grob, Ameriški kapitalistični sistem je tak, da hoče čimveč izmolsti iz delavca, da lahko grmadi ogromna bogastva.

Tako sta mi Bolgara nekoliko orisala delavsko življenje v Ameriki. Čeprav sta mi pripovedovala v hrvaškem jeziku, sem ju vse razumel. Jaz sem jima omenil, da sem že dosti čul o Ameriki, toda največ z lepe strani. Prepričan sem pa bil, da tudi v Ameriki ne more biti vse dobro in to sta mi pojasnila tudi Bolgara. Vprašali sta me tudi, ali sem lačen ter mi ponudila jestvine, ki sta jih imela pri sebi. Preklinala sta ameriški kapitalistični sistem, za katerega sta več let garala in zapravila mlada leta, sedaj pa se vračata v svojo domovino, kjer bosta morala nadaljevati boj za vsakdanji kruh. S tem je bil pogovor končan in smo se ponovno spravili k počitku.

Kakor hitro sem bil zopet zadremal, so že stenice napravile ponovni naskok; na vsak način so se hotele nasrkati moje krvi. Noč sem končno kljub vsem napadom stenic preстал in nekoliko zadremal. Nekako ob sedmih zjutraj sem se umil in odpravil ter šel v spodnje prostore, kjer sem se malo pokrepčal s škodelico kave. Utrujen sem bil pa bolj nego prejšnji večer, ko sem se odpravil k počitku.

Potem sem še podal v urad parobrodne družbe in vprašal, ako je že došel denar od strica, kateremu so prejšnji dan brzojavili, naj pošlje 20 dolarjev. V uradu so mi povedali, da denarja še ni, toda ima priti vsak čas in naj bom brez skrbi. Kakor hitro bo prišel, ga mi bodo izročili, da bom lahko nadaljeval pot.

Popoldne je denar vendar došel in jaz sem bil rešen nadaljnjih skrbi. Denar so mi takoj izročili in potem me je pa nekdo odpeljal s polomljenim avtomobilom na postajo New York Central železnice. Na postajo sem došel le nekaj minut prepozno in tako zamudil vlak.

Drugi vlak je imel odriniti čez par ur. Moj spremljevalec mi je rekel, da ne utegne čakati prihodnjega vlaka; zato je poiskal nekega človeka na postaji in mu naročil, naj pazi name in me spremi na vlak. Tisti človek je spremljevalcu storil uslugo in napravil kakor mu je bilo naročeno.

Med časom čakanja na vlak sem se izprehajal v čakalnici in opazoval vrvenje potnikov, ki so neprestano prihajali in odhajali. Ko sem pomislil na milijonsko mesto New York, v katerem so pomešani ljudje iz vsega sveta, sem tudi mislil na tisoče ljudi, ki so dospeli na postajo, da morajo biti raznih narodnosti, med katerimi najbrž tudi Slovencev ne manjka.

Končno je prišel vlak, s katerim sem se odpeljal proti svoji cilju, v Monroe, Mich. Človek, ki ga je bil moj spremljevalec iz pisarne parobrodne družbe naprosil, naj pazi name, je svoj nalog izvršil. Vstopil sem v dolg vagon, ki se je povsem razlikoval od evropskih, se vsedel na mehki sedež z visokim naslonjačem in vlak je oddrvel iz milijonskega mesta.

V vlak je drvel preko države New York proti Pennsylvaniji, sem začel misliti na razna mesta, o katerih sem čul govoriti v domačem kraju. Po večurni vožnji smo dospeli v Pittsburgh, o katerem sem že dosti čul praviti in da v njem živi veliko rojakov. Videl sem mnogo tovarov in črn dim, ki se je valil iz visokih dimnikov. Opazil sem večjo skupino delavcev, ki so iz tovornih vagonov razkladali premog in ga v samokolnicah odvažali proč ter ga po nekem žlebu spuščali navzdol v nižje skladišče. Delavci so bili zaprtašeni in umazani, da bi človek na pogled mislil, da so afriški zamorci.

Vlak se je v Pittsburghu ustavil nekaj minut, nato je pa odbrzel zopet naprej. Po par urah nadaljnje vožnje se je ponovno ustavil na nekem postajališču in tam sem moral izstopiti in počakati drugega vlaka. Čakal sem nekako pol ure, potem pa me je nekdo poklical, naj mu sledim. Pograbil sem svojo prtljago, katere itak ni bilo dosti in šel za tistim človekom, ki mi je dal znamenje z roko. Stopila sva k čakajočemu vlaku, na katerega sem se skobacal in nato je vlak kmalu odrinil naprej po prostorni državi Pennsylvaniji.

V kratkem smo dospeli v državo Ohio in drveli naprej po ohijskih pokrajinah. Pripeljali smo se v mesto Toledo, kjer se je vlak ustavil le deset minut, nato je pa zopet odbrzel proti Detroitu, Mich. Jaz sem si pa mislil, ko bom enkrat v Detroitu, potem bo kmalu konec dolge vožnje.

V Toledu se mi je pridružila neka Italijanka, ki je potovala v Detroit. Začela me je ogovarjati v italijanščini in nadlegovati z raznimi vprašanji. Hotela je izvedeti, kako daleč je še do Detroitu, toda nisem ji mogel povedati, ker sam nisem vedel.

Vožnja do mojega cilja je bila krajša nego sem si mislil, kajti razdaljo od Toleda do Monroeja smo kmalu prevozili in došel sem na določeno mesto. Prvotno sem mislil, da se bom moral peljati skozi Detroit, pa sem bil v zmoti.

Ko se je vlak ustavil v Monroeju, Mich., je bilo treba hitro izstopiti, drugače bi se bil odpeljal naprej in moral bi poslušati Italijanko, ki je bila vsa nervozna in je izgledala, da ji tudi ne gre vse prav. Zato je želela, da bi dobila kakšno osebo, da bi ji pomagala iz zadrege.

V Monroe sem došel ob 10.

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveto za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Oddelek ameriške infanterije, ki je nedavno paradiral po newyorških ulicah.

nic; razpršili smo se na vse strani in se morda ne bomo nikoli več videli. Spomnil sem se Bolgarov, s katerima sem se sestal v hotelu ter začel razmišljati, kar sta pravila o Ameriki in zakaj sta se vrnila v domovino.

Na parniku sem se seznanil z nekaterimi sopotniki, naposled sem pa ostal sam in se med tujci vozil z vlakom dalje proti državi Michigan. Največja zmešnjava je bila na Ellis Islandu, kjer so nas razdelili v skupine, ki so odrinile vsaka v svoj kraj.

Ko je vlak drvel preko države New York proti Pennsylvaniji, sem začel misliti na razna mesta, o katerih sem čul govoriti v domačem kraju. Po večurni vožnji smo dospeli v Pittsburgh, o katerem sem že dosti čul praviti in da v njem živi veliko rojakov. Videl sem mnogo tovarov in črn dim, ki se je valil iz visokih dimnikov. Opazil sem večjo skupino delavcev, ki so iz tovornih vagonov razkladali premog in ga v samokolnicah odvažali proč ter ga po nekem žlebu spuščali navzdol v nižje skladišče. Delavci so bili zaprtašeni in umazani, da bi človek na pogled mislil, da so afriški zamorci.

Vlak se je v Pittsburghu ustavil nekaj minut, nato je pa odbrzel zopet naprej. Po par urah nadaljnje vožnje se je ponovno ustavil na nekem postajališču in tam sem moral izstopiti in počakati drugega vlaka. Čakal sem nekako pol ure, potem pa me je nekdo poklical, naj mu sledim. Pograbil sem svojo prtljago, katere itak ni bilo dosti in šel za tistim človekom, ki mi je dal znamenje z roko. Stopila sva k čakajočemu vlaku, na katerega sem se skobacal in nato je vlak kmalu odrinil naprej po prostorni državi Pennsylvaniji.

V kratkem smo dospeli v državo Ohio in drveli naprej po ohijskih pokrajinah. Pripeljali smo se v mesto Toledo, kjer se je vlak ustavil le deset minut, nato je pa zopet odbrzel proti Detroitu, Mich. Jaz sem si pa mislil, ko bom enkrat v Detroitu, potem bo kmalu konec dolge vožnje.

V Toledu se mi je pridružila neka Italijanka, ki je potovala v Detroit. Začela me je ogovarjati v italijanščini in nadlegovati z raznimi vprašanji. Hotela je izvedeti, kako daleč je še do Detroitu, toda nisem ji mogel povedati, ker sam nisem vedel.

Vožnja do mojega cilja je bila krajša nego sem si mislil, kajti razdaljo od Toleda do Monroeja smo kmalu prevozili in došel sem na določeno mesto. Prvotno sem mislil, da se bom moral peljati skozi Detroit, pa sem bil v zmoti.

Ko se je vlak ustavil v Monroeju, Mich., je bilo treba hitro izstopiti, drugače bi se bil odpeljal naprej in moral bi poslušati Italijanko, ki je bila vsa nervozna in je izgledala, da ji tudi ne gre vse prav. Zato je želela, da bi dobila kakšno osebo, da bi ji pomagala iz zadrege.

V Monroe sem došel ob 10.

zvečer 19. marca. Iz Novega mesta sem odšel 14. januarja, torej sem bil na poti predno sem došel na cilj, 62 dni. To je bila dolga pot, kakor Kolumbova, ki je mesece jadral po širokem morju predno je došel v neznano deželo.

Na postaji v Monroeju me ni nihče čakal in nisem vedel, kam bi se obrnil. Vlak je odsopihal naprej proti Detroitu, jaz sem se pa podal s svojo prtljago v čakalnico in tam čakal, da bo kdo prišel pome, ker jim je znano, da imam priti ta čas.

(Dolje prihodnjaj.)

Krepost in razvada

Napoleona III. je zaprosila ugledna dama, naj prelope kajenje, češ, to je slaba razvada.

"Prav rad priznam, da je kajenje razvada", odgovori Napo-

leon, ki je pravkar odvrzel rek cigare, "toda ta slaba razvada donosa Franciji 100 milijonov frankov na leto. Navznoter sem jo pripravljen preprosto povedati krepostno navado, ki prinese državi toliko milijonov koristi."

HAYES DENTIST OFFICE
28 14 LET V SREDIŠČU MESTA
Izkušeni zobozdravniki: Zober, Zlatko in Zlatko
CENE ZELO ZMERNE.
Uradne ure: 8:30 do 4:30
Tel. Harrison 0751

326 S STATE ST
Opposite Davis Store, 2d Flr

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priteče eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to pteče k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ali ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 8.60	2 tednika in..... 8.60
3 tednike in..... 12.40	3 tednike in..... 12.40
4 tednike in..... 16.20	4 tednike in..... 16.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... nič
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali New Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevno Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo listu datum za to vsoto naznaniti.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2)..... Čl. društva št.....

3)..... Čl. društva št.....

4)..... Čl. društva št.....

5)..... Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....